

Jubileji

**PROF. DR. SCI. ZORA KONJAJEV,
DR. MED. – OSEMDESETLETNICA**

Borut Bratanič

Prof. dr. Zora Konjajev, dr. med., pediaterka, neonatologinja, je bila rojena na Ptuju decembra leta 1921. Po maturi na klasični gimnaziji je študirala medicino v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je kot študentka medicine sodelovala v OF, bila zaradi tega zaprta in kasneje kot mlada mati odšla v partizane. Tam je sodelovala pri delu v partizanski bolnišnici v Kanižarici. Po osvoboditvi je nadaljevala študij medicine in v Beogradu diplomirala leta 1948. Čeprav je bila njena prva strokovna želja delo v ginekologiji in porodništvu, je leta 1954 v Zagrebu opravila specialistični izpit iz pediatrije.

Istega leta je v Ljubljani organizirala in od tedaj tudi vodila prvi regionalni Center za nedonošenčke v Jugoslaviji. Center je opremil UNICEF. V njem je uvajala za tedaj čas napredna načela oskrbe nedonošenčkov, kot je aseptična tehnika nege, ki je do tedaj pri nas še niso izvajali. Poleg neonatologije se je pionirsko posvetila hospitalni higieni, ki jo je posredovala porodničnicam in oddelkom za nego novorojencev. V Centru so za boljše kasnejše sožitje načrtno gojili vzdrževanje stikov staršev z nedonošenčki, kar so kasneje uvedli tudi v porodnišnice.

Bila je velika zagovornica naravne prehrane in dojenja otrok. Borila se je za uveljavitev enoletnega porodniškega dopusta, da bi matere lahko uspešno in dolgo dojile svoje otroke.

Leta 1956 je dr. Mary Cross, strokovnjakinja Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) za nego in zdravljenje nedonošenčkov, po obisku pri nas predlagala, da bi Center za nedonošenčke v Ljubljani prevzel zadolžitve jugoslovanskega demonstracijskega centra. Od tedaj je Center in kasneje Oddelek za intenzivno nego nedonošenčkov in bolnih novorojencev na Pediatrični kliniki v Ljubljani opravljal zahtevno pedagoško dejavnost – izobraževanje različnega medicinskega osebja iz tedanje celotne države. V mnogih letih je prof. Konjajeva posredovala strokovno znanje zdravnikom in medicinskim sestram iz Slovenije, drugih jugoslovanskih republik ter iz tujine. Tako je vzgojila številne neonatologe in medicinske sestre za specialno nego in zdravstveno oskrbo nedonošenčkov in bolnih novorojencev.

Poglobljeno znanje iz neonatologije si je pridobila kot štipendistka SZO v letih 1953 in 1954 v Soli za puerikulturo Mednarodnega centra za otroke v Parizu, ki je bil tedaj osrednji francoski center za oskrbo nedonošenčkov. Sodelovala je s priznanimi neonatologi A. Minkowskim, A. Rossierjem in neonatalnim nevrologom A. Tomasom. Izpopolnjevanje je dopolnila na Pediatrični kliniki v Zürichu in leta 1965 na Pediatričnih inštitutih v Pragi in Moskvi.

Spoznavanje različnih oblik zdravstvenega varstva matere in otroka ter perinatologije v zahodnih in vzhodnih državah ji je odprlo poglede na številne probleme perinatologije. Kot vodja perinatalne službe je doktrinarno in organizacijsko prispevala k poenotenju preprečevanja hude zlatenice novorojencev v Sloveniji in dosegla izkoreninjenje poškodb možganov s posledično hudo invalidnostjo zaradi zlatenice.

Raziskovala je različne bolezni novorojencev in spremljala njihov kasnejši razvoj. V 60. letih so bile izziv za raziskovalno delo hude okužbe novorojencev. Postnatalne okužbe je raziskovala v delu »Nefiziološke kontaminacije novorojencev, predvsem s stafilokokom«. To delo je še dodatno utrdilo prepričanje o nujnosti dosledne hospitalne higieni v naših bolnišnicah.

Kasneje je 12-letno raziskovalno delo posvetila intrauterinim okužbam, ki lahko povzročijo smrt ali hudo poškodujejo plod, pri preživelih otrocih pa so posledice invalidnost, hude telesne napake in duševna zaostalost.

Pri raziskovanju etioloških dejavnikov hude zlatenice je s preprosto laboratorijsko preiskovalno metodo, ki jo je modificirala, ugotovila, da je pri zlateničnih novorojencih pogosta okužba s citomegalovirusom že pred rojstvom. Med raziskavo je odkrila mnoga tedaj nova dejstva. Delo je bilo odmevno tako doma kot v tujini. Vodja mikrobiološkega inštituta v St. Gallenu v Švici dr. U. Krech jo je povabil k sodelovanju pri eni od najboljšejših svetovnih raziskav o različnih povzročiteljih intrauterinim okužb. Virološki, serološki in imunološki rezultati raziskav so potrdili njena obsežna klinična opazovanja in ugotovitve, da je v Sloveniji najpogostejša okužba plodov s citomegalovirusom. Potrdili so tudi, da je modificirana eksfoliativna citologija dovolj zanesljiva preiskovalna metoda. Doktorsko tezo o izsledkih iz večletnih raziskav je leta 1974 na Medicinski fakulteti v Ljubljani uspešno zagovarjala v disertaciji z naslovom »Izvirni izsledki o intrauterini okužbi s citomegalovirusom«.

S strokovnimi in znanstvenoraziskovalnimi prispevki je sodelovala na številnih seminarjih in kongresih doma in v tujini. Pogosto je predavala in moderirala neonatalne teme.

Leta 1980 je bila izvoljena za redno profesorico pri Katedri za pediatrijo na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Več let je bila članica fakultetnega sveta Medicinske fakultete v Ljubljani, članica komisij za doktorske disertacije in komisij za specialistične izpite. Bila je mentorica doktorantom in študentom pri raziskovalnih nalogah. Predavala je na dodiplomskem študiju medicine, na podiplomskih tečajih, stalnem strokovnem izpopolnjevanju – »Derčevih dnevih« in na Plečnikovih memorialnih sestankih. Sodelovala je v komisiji za medicinske in biotehnične vede sklada B. Kidriča v Republiški komisiji za ugotavljanje smrtnosti novorojencev. Bila je prva predsednica Komisije za hospitalno higieno Kliničnega centra v Ljubljani ter članica številnih drugih strokovnih komisij.

Predsedovala je Pediatrični sekciji Slovenskega zdravniškega društva (SZD), bila je podpredsednica Raziskovalnega društva za zgodovino zdravstvene kulture, aktivna članica Združenja jugoslovanskih pediatrov in Združenja jugoslovanskih perinatologov ter več strokovnih sekcij SZD.

Njena publicistična dejavnost obsega več kot 120 enot in dva TV filma. Za zdravstvenoprosvetne namene mladih staršev je napisala tri knjižice. Leta 1999 je napisala knjigo spominov na akademika dr. Franca Novaka-Luko »Zvestoba Hipokratu«, ki je izšla v zbirki »Znameniti slovenski zdravniki«.

Prof. dr. Zora Konjajev je častna članica SZD, nosilka več diplom in priznanj strokovnih združenj in porodničnic ter Združenja za pediatrijo SZD. Za svoje bogato strokovno delo je bila odlikovana z redom zaslug za narod III. stopnje, redom dela z zlatim vencem ter v letu 2001 s srebrnim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

Kot vodja neonatalne službe in univerzitetna učiteljica je s strokovnim znanjem, organizacijskimi sposobnostmi, peda-

goškim delom, publicistično dejavnostjo in z obsežnim znanstvenoraziskovalnim delom poenotila neonatološko doktrino v Sloveniji. S tem je omogočila dviganje ravni medicinske obravnave nedonošenčkov in bolnih novorojencev v Sloveniji na evropsko raven.

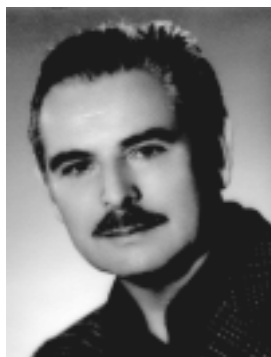
Čeprav je zadnja leta v pokoju, profesorica Konjajeva redno vzdržuje stike s pediatrično stroko in nadvse aktivno sodeluje na naših strokovnih srečanjih ter v sekciji SZD s svojimi kolegi upokojenimi zdravniki. Njeni učenci smo veseli, ko jo srečujemo čilo in mladostno, vedno iskrivega in neuklonljivega duha, ki je bil in je zanjo tako značilen vse njeno dinamično življenje.

Zato ji iz srca želimo – še na mnoga lepa in aktivna leta!

PETER BORISOV – OSEMDESETLETNIK

Viljem Brumec

Prof. dr. Peter Borisov, upokojeni redni profesor zgodovine medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani, specialist ginekologije in porodništva, je praznoval delovno zavzet svoj visoki jubilej. V desetletja trajajočem ustvarjalnem delu najdemo njegove zapise, znanstvene in strokovne izsledke v domačih in tujih strokovnih revijah, časopisih in samostojnih publikacijah, beležimo pa tudi aktivno sodelovanje na številnih domačih in tujih kongresih in simpozijih.

Rojen je bil 27. 11. 1921 v Ljubljani, kjer se je kot srednješolec februarja 1942 vključil v narodnoosvobodilno vojno. Istega leta je bil deportiran v koncentracijski taborišči Gonars in kasneje v Monigo di Treviso. S presledki je bil v okupatorjevih zaporih do l. 1945. Medicino je študiral v Ljubljani. Med študijem ga je ponovno hudo udarila usoda: med l. 1952–54 je bil zapornik na Golem otoku, čeprav ni bil član komunistične partije, le sin ruskih emigrantov. Brezčutni uničevalni stroj ga ni pogubil in uklonil, ostal je visoko moralen, pogumen in pokončen. Leta 1954 je diplomiral in nato služboval kot zdravnik splošne medicine v Ivančni Gorici. Leta 1961 se je v Ljubljani specializiral iz ginekologije in porodništva. Kot ginekolog je sprva služboval na kliniki za ženske bolezni in porodništvo v Ljubljani, na ginekoloških oddelkih v Murski Soboti in v Mariboru, l. 1962 pa je bil imenovan za vodjo dispanzerja za ženske Zdravstvenega doma Ljubljana Vič.

Leta 1974 je dosegel naslov (prvega) doktorja znanosti iz zgodovine medicine z disertacijo »Oris razvoja kirurgije na Slovenskem do začetka 20. stoletja in njen prispevek k razvoju slovenske znanstvene medicine«. Naslednje leto si je pridobil habilitacijo za naziv docenta za zgodovino medicine, l. 1980

je bil habilitiran za izrednega, l. 1985 pa za prvega rednega profesorja zgodovine medicine. Od leta 1976 je obnavljal in razširil dejavnosti Inštituta za zgodovino medicine Medicinske fakultete v Ljubljani, bil njegov predstojnik ter v njegovem okviru ustanovil medicinski muzej. Na inštitutu je deloval do upokojitve l. 1990. Tudi po upokojitvi ne miruje.

Jubilantov bogati opus je v skopem obrisu težko predstaviti. Je ob Ivanu Pintarju (1888–1963), prvem predavatelju zgodovine medicine na Medicinski fakulteti in ustanovitelju Inštituta za zgodovino medicine, najpomembnejši zgodovinar medicine, zlasti strokovnjak za razvoj porodništva in ginekologije. Njegove samostojne publikacije so pomemben prispevek k raziskavam slovenske kulturne zgodovine. V njih izrisuje podobe mož in žena, njihova dejanja in prizadevanja ter institucije, ki so izoblikovale plemenito izročilo slovenskega zdravstva in zdravništva, njihova prizadevanja za zdravje, diagnostiko, prevcenico in socialno vpetost bolezni in bolnika. Doselej je samostojno objavil: Od ranocelnštva do začetkov znanstvene kirurgije na Slovenskem (1977), Pregled razvoja medicinske miselnosti in odkritij, 1. in 2. del (1980), Zgodovina medicine (1985), Kratek pregled zgodovine stomatologije (1986), Univerzitetni klinični center v Ljubljani, njegov nastanek in razvoj (1986), Uvod v zgodovino stomatologije (1990), Ginekologija na Slovenskem od nastanka do 80. let 20. stoletja (1995).

Kot avtor je sodeloval od l. 1978 pri sestavljanju Medicinskega terminološkega slovarja, od l. 1977 sodeluje pri pisanju medikohistoričnih člankov za Enciklopedijo Slovenije in je od leta 1980 član uredniškega odbora za medicino, od l. 1979 je pisal za Enciklopedijo Jugoslavije, sodeloval je pri Slovenskem biografskem leksikonu (12., 13., 14. zvezek). Sicer pa je objavljaj v številnih domačih in tujih strokovnih revijah, časopisih in zbornikih (Zdravstveni/Zdravniški vestnik, Medicinski razgledi, Farmaceutski vestnik, Liječniški vjesnik, Acta Chirurgica Iugoslavica, Acta historica med. stom. pharm. vet., Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike, Zgodovinski časopis, ISIS, Wiener medizinische Wochenschrift in še bi lahko našteali).

Od leta 1977 je aktivno sodeloval na vsakoletnih kongresih in znanstvenih sestankih Zveze društev za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, na kongresu Deutsche Gesellschaft für Geschichte der Medizin, Naturwissenschaft und Technik v Coburgu (1978), na Kongresu zdravstvene kulture podunavskih zemalja v Novem Sadu (1975), 1985 na Congresso nazionale della societa Italiana di storia della medicina v Padovi, na Pintarjevih dnevih in v Zborniku referatov ob 50-letnici Inštituta za zgodovino medicine in 100-letnici bolnišnice na Zaloški cesti v Ljubljani (1995) itn.

Leta 1982 je bil odlikovan z redom dela z zlatim vencem, 1999 pa je prejel priznanje Združenja ginekologov in porodničarjev Slovenije.

Jubilant je ohranil do danes svojo vitalnost, ki ga krepi ljubezen do vsega lepega, glasbe, literature in likovne umetnosti. Iskreno mu čestitamo in mu želimo, da bi svoje izjemno ustvarjalno delo prav uspešno nadaljeval tudi še v mnogih prihodnjih letih.

PRIM. DR. VELIMIR VULIKIĆ, DR. STOM. – SEDEMDESETLETNIK

Franc Štolfa

Po rodu Črnogorec se je rodil v Peći na Kosovu 9. aprila 1931. Vpisal se je v vojaško šolo v Beogradu. Ko se je šola preselila v Šentvid pri Ljubljani, se je z njo preselil tudi Veljko. Živi v Domžalah, kjer si je ustvaril družino. Z njemu svojsko